ALMEDALEN. Även i år var Läkarförbundet på plats under politikerveckan i Almedalen i Visby. Förbundet var arrangör eller medarrangör till fyra seminarier. Det handlade om barns kost i skolan, primärvård, vårdköer och säkerhet i vården.

»Landstingen och Socialstyrelsen sköter inte uppgift att stoppa olämpliga läkare«

– Varken landstingen eller Socialstyrelsen sköter sin uppgift som de borde göra när det gäller att stoppa olämpliga läkare. Det hävdade Läkarförbundets ordförande Eva Nilsson Bågenholm vid ett seminarium om patientsäkerhet under Almedalsveckan.

Eva Nilsson Bågenholm pekade på att landstingen alltför ofta anställer läkare utan att kontrollera referenser. Hon exemplifierade med att det finns läkare som Socialstyrelsen har sagt att man inte bör anställa, som ändå blivit anställda gång på gång.

– Det är helt otroligt att landstingen gör detta och jag hoppas att det blir bättre, men vi har påpekat det här i många år utan att något hänt.

Foto: urban Orzolek

Thomas Tegenfeldt, Anders Andersson, Eva Nilsson Bågenholm och Anna-Karin Eklund.

Vi vill naturligtvis inte att de läkarna anställs. De skadar ju vår kår. Det är viktigt att vi ser till att de som inte är lämpliga att arbeta i vården inte heller blir kvar där.

Anders Andersson, landstingsråd (kd) i Kalmar och styrelseledamot i Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), gav henne rätt i kritiken.

Han erkände att landstingen har varit beredda att anställa nästan vem som helst. Han exemplifierade med den stora bristen på allmänläkare. När det då kommit en sådan har han eller hon okritiskt anställts med ett »Jippie!«.

– Vi har inte tagit det fulla ansvaret. Som arbetsgivare måste vi bli skarpare när det gäller att ställa krav – analysera legitimationerna i viss mån, men också ta individuella referenser innan vi anställer en läkare. Det gäller för patientsäkerheten och för att trygga tilliten till vården.

Den andra måltavlan för kritiken var Socialstyrelsen. Eva Nilsson Bågenholm menade att Socialstyrelsen behöver ha vassare klor vad gäller till exempel läkare som förskriver narkotiska läkemedel alltför lättvindigt.

– De läkarna kan hålla på med den förskrivningen i ganska många år innan de blir av med sin legitimation. Vi tycker att Socialstyrelsen borde ha större möjligheter att utreda de läkarna snabbare och få till stånd en prövning.

Prövningen innebär att Socialstyrelsen i en åklagarroll vänder sig till Ansvarsnämnden (HSAN), som är den instans som beslutar om delegitimering.

Thomas Tegenfeldt, medicinalråd vid Socialstyrelsen, gav henne rätt i kritiken.

– Vi kan bli bättre, snabbare och vassare i våra utredningar. Alldeles klart är det så.

Tom Ahlgren

Det ljusnar för Sacos primärvårdsmodell

När Läkarförbundet och de övriga sju förbunden i Saco Vård lanserade sin primärvårdsmodell i Almedalen förra sommaren hoppades man att något landsting skulle pröva den. På plats i Visby, ett år senare, konstaterade man att det halvårgamla Vårdval Halland har stora likheter med modellen.

Landstingsrådet Dan Skantz (s) från Halland inledde årets Saco Vård-seminarium med att kort beskriva Vårdval Halland: en peng följer patienten som väljer vårdenhet, varje vårdenhet får ansöka om ackreditering, där vissa kriterier ska vara uppfyllda, och samma ersättning utgår för samma uppdrag.

– Kapacitetsbrist i primärvården har gjort att många politiker nu börjat snegla på olika modeller, menade Benny Ståhlberg, andre vice ordförande i Läkarförbundet.

En av de politiker som sneglar är Henrik Hammar (m), regionråd i Skåne.

– Jag är fascinerad av Hallands modell, men vi ska hitta vårt skånska system, sa Henrik Hammar. Min största utmaning är att på våra akutmottagningar sitter många som inte har där att göra. Om de ska skötas nära medborgarna måste pengar och personal flyttas dit också.

Kenneth Johansson (c), ordförande i Riksdagens socialutskott och representant för rikspolitiken, hyllade de lokala initiativen med orden:

– Låt tusen blommor blomma, som Vårdval Halland.

Dan Skantz kände sig dock inte mer säker än att han ville förtydliga för Kenneth Johansson:

– Skapa nu inga nya regler som sätter handbojor på oss sjukvårdspolitiker på lokal nivå.

Örjan Salling, förbundsdirektör, Sveriges psykologförbund, och Benny Ståhlberg tycker att Vårdval Halland definitivt innebär att verkligheten närmat sig Saco Vård-modellen.

– Det är väldigt likt, säger Örjan Salling. En skillnad är att vår modell är villkorad för professionerna.

Enligt Saco Vård ska det vid varje primärvårdsenhet finnas tillgång till läkare, arbetsterapeut, dietist, farmaceut, kurator, logoped, psykolog och sjukgymnast.

En annan skillnad är, enligt Salling, att i Halland bestäms det var man kan etablera sig. Det innebär mindre konkurrensutsättning än i Saco Vård-modellen.

– Det är inte bra om man i Laholm bara kan ha en vårdcentral.

– Vår modell har också ett val av en egen fast läkarkontakt, säger Benny Ståhlberg. Men likheterna är större än skillnaderna.

Karin Bergqvist

Läs mer om Vårddval Halland i LT nr 7/06 och LT nr 26–27/07, om Vårdval Stockholm i LT nr 28–29/07 och om Saco Vård-modellen i LT nr 28–29/06.

Foto: Maria Hemlin Palje

Läkarförbundets ordförande Eva Nilsson Bågenholm debatterar. Till höger Anna Ekström, ordförande Saco.

Åtgärder i skolan kan minska andelen överviktiga barn

Politikerna cirklade runt godisförbud på skolorna som katten kring het gröt, när Läkar-, Tandläkar- och Vårdförbunden höll seminarium om barns kost i skolan.

Seminariet i Almedalen, en fortsättning på de tre förbundens arbete att hindra en ohälsosam livsstil bland barn, inleddes av Claude Marcus, professor vid Karolinska institutet och chef för Rikscentrum för överviktiga barn. Han berättade att andelen överviktiga 7-åringar i Stockholm stigit från 7,6 procent 1989 till 18,4 procent 2003. Samtidigt visar amerikanska studier att svår fetma i 20-årsåldern kan förkorta återstående livslängd med 13 år.

– Det här kan bli den första generationen barn som får en kortare medellivslängd än sina föräldrar, sa Claude Marcus.

I STOPP (Stockholm Prevention Obesity Project), ett projekt med 6–10-åringar, som Claude Marcus lett, införde några skolor i Stockholm mer hälsosam kost. Bullar, saft och godis togs helt bort. Efter fyra år hade andelen överviktiga barn sjunkit från 22 till 16 procent, medan den stigit från 18 till 21 procent i kontrollskolorna. Enligt en föräldraenkät verkade projektet också medföra att bättre mat serverades hemma.

– Om de offentliga aktörerna tar ansvar blir det lättare för föräldrarna, sa Claude Marcus.

Så långt verkade allt enkelt.

Därefter förflyttades seminariet från Kårhuset till Vårdförbundets vårdmötesplats, där det blev lätt lunch och utfrågning av två suppleanter i Riksdagens socialutskott, Rosita Runegrund (kd) och Per Svedberg (s).

Förgäves försökte deltagarna få politikerna att ta ställning för godisförbud i skolan.

– Det behövs ett nationellt regelverk om vad som ska serveras på skolorna och vad som inte ska finnas där, sa Claude Marcus.

Rosita Runegrund och Per Svedberg pratade om information till föräldrar, utbildning av politiker och ändrade kommunala prioriteringar.

Foto: Maria Hemlin Palje

Rosita Runegrund (kd) och Per Svedberg (s).

Anna Ekström, ordförande i Saco, trodde att med ett budskap som Runegrunds och Svedbergs skulle vi fortfarande vara utan bilbältestvång.

Rosita Runegrund menade att det egna ansvaret för vad man plockar i sig aldrig kan tas bort.

Per Svedberg tyckte att pengar till utbildning av elever, föräldrar och skolpersonal ska komma uppifrån, inte regler.

– Vi vet redan idag att det är ett problem, sa Läkarförbundets ordförande Eva Nilsson Bågenholm. Vi vet att det kostar i sjukvården, och belastar våra gemensamma pengar. Varför är det så svårt att förbjuda läsk och godis i skolan?

Men politikerna fortsatte cirkla runt godisförbudet som katten kring het gröt.

Det närmaste Rosita Runegrund kom var att hon tyckte att man kan införa godisförbud på skolor på lokal nivå, men inte på riksnivå.

– Vi vet att vi har ett problem, men inte hur vi åtgärdar det. Är lösningen den att förbjuda godis, då kanske man måste lagstifta, sa Per Svedberg till slut.

Karin Bergqvist

Kortare köer med bättre samordning

Bristen på samordnade insatser för äldre leder till resursslöseri. Många 80-plussare hamnar i akutsjukvården. En enda läkare bör ha helhetsbilden.

Det menade Barbro Westerholm, riksdagsledamot (fp), under Läkarförbundets Almedalsseminarium om närsjukvård »Vårdköerna måste bort«.

Westerholm tror på närsjukvård med allmänläkare som bas och specialister knutna till vårdcentralen.

Seminariet mynnade ut i frågan om huruvida gott ledarskap och bra processer, utan tillskott av pengar, räcker för att få bort köer, vilket flera exempel visat.

– Alla goda exempel utesluter inte att det behövs mer resurser till sjukvården, sa Marie Wedin, förste vice ordförande i Läkarförbundet och ordförande i Sjukhusläkarföreningen.

Foto: Maria Hemlin Palje

Barbro Westerholm

– Om vi skriver ut läkemedel på rätt sätt och förebygger fallolyckor för äldre kommer miljarder till sjukvården, sa Barbro Westerholm.

Benny Ståhlberg, andre vice ordförande i Läkarförbundet och ordförande i Distriktsläkarföreningen, ansåg att landstingen inte satsat tillräckligt på primärvården.

– Så länge det finns effektiviseringsmöjligheter kan vi inte i första hand prata om pengar, sa Ellen Hyttsten, avdelningschef, Sveriges Kommuner och Landsting, SKL.

Karin Bergqvist

Läs om Läkarförbundets närsjukvårdsprogram i LT nr 18/2006.